

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย (Full proposal)

กรอบการวิจัย “การยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)”

ประจำปีงบประมาณ 2568

1. หลักการและเหตุผล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสู่โลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ ซึ่งเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561 – 2580) โดยหนึ่งในหมุดหมายที่สำคัญ คือ **การพัฒนาพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย และเติบโตอย่างยั่งยืน** เพื่อให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุน เกิดการขยายตัวมากขึ้น เกิดการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียม และพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่อย่างยั่งยืน มีความพร้อมที่จะรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหา ท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะเห็นได้ว่า การกำหนดแนวทางดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องมีการบูรณาการแผนการพัฒนาทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาขนบกับการพัฒนาเมืองเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในแต่ละภูมิภาคอย่างเท่าเทียม ความสำเร็จตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ นั้น เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของประชาชนในประเทศ

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพของผู้คนในเมือง ด้วยการพัฒนารัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังโดยการสร้างนิเวศของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ (Livable City) และมีการเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainable Growth) โดยเฉพาะความเข้าใจในบริบทหรือภูมิสังคมของพื้นที่ ทำให้ผู้คนเกิดความรักและความเข้าใจในถิ่นฐานตน การเข้าถึงและการพัฒนาเมืองของตนเองจึงจะเกิดขึ้นอย่างมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรม รวมถึงการเรียนรู้ ค้นหา ความรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ประชาชนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งเพื่อลดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงคุณภาพชีวิต และการแก้ไขปัญหาของเมืองในภาพรวม ให้เมืองเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การยูเนสโก โดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning - UIL) ได้ให้คำนิยามของเมืองแห่งเรียนรู้ในการเป็นพื้นที่เรียนรู้ทางสังคมของผู้คน และได้จัดตั้งเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) เพื่อช่วยเหลือรัฐบาลท้องถิ่นพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเครือข่ายนี้จะสนับสนุนการพัฒนาเมืองให้บรรลุผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ภายใต้วาระการศึกษา 2030 (Education 2030 Agenda) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ซึ่งเน้นการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุม เท่าเทียม และมีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Lifelong Learning: LLL) และเป้าหมายที่ 11 ซึ่งมุ่งพัฒนาเมืองและถิ่นฐานให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัยและมีการช่วยเหลือเกื้อหนุนซึ่งกันและกันสู่ความยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้น เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) จึงเป็นเครื่องมือ (Mean) หนึ่งที่เป็นหมุดหมายของกลไกการพัฒนาเมือง ซึ่งไม่ได้มอง “เมือง” เป็นเพียงสถานที่ที่ผู้คนอาศัยหรือทำงาน แต่เป็นสถานที่ที่ผู้คนได้รับความเป็นมา สัมผัสกับวัฒนธรรมและการศึกษา เมืองแห่งการเรียนรู้รวบรวมช่องทางในการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างแรงบันดาลใจของประชาชนด้วยทรัพยากรในท้องถิ่น โดยส่งผลให้ประชาชนทุกช่วงวัยในพื้นที่ ประกอบด้วย กลุ่มวัยเด็ก วัยกลางคน และวัยสูงอายุ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเมื่อเมืองถูกส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแล้ว ประชาชนจะเกิดการตื่นตัว และเกิดการรวมกลุ่มทางสังคม (Social Collaboration) ที่พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประชาชนจะมีพลังหรืออำนาจในการตัดสินใจสำหรับการพัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นหาและพัฒนาเพื่อสร้างการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ นำไปสู่สร้างโอกาส การสร้างงาน สร้างอาชีพ และพัฒนาเศรษฐกิจให้กับคนในเมือง

โดยในปีงบประมาณ 2563-2567 หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัด Consortium ร่วมกับภาคีความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยดำเนินการยกระดับการขับเคลื่อน “เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)” ผ่านกระบวนการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 38 แห่งทั่วประเทศ ทำให้เกิดกลไกความร่วมมือและผลักดันไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก จนได้รับการประกาศให้เป็นสมาชิกเครือข่ายระดับโลกตามแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) ได้แก่ พื้นที่จังหวัดพะเยา พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พื้นที่จังหวัดขอนแก่น และพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งนับว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของการขับเคลื่อนเมืองที่ใช้ข้อมูลและความรู้จากกระบวนการวิจัยในการยกระดับเมืองแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการจัดงาน ASEAN+3 Regional Learning Cities Conference ในการแลกเปลี่ยนและสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องระหว่างเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้นำเสนอ “แพลตฟอร์มเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทย” (Thailand Learning City Platform) เป็นแพลตฟอร์มกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน

ดังนั้น เพื่อขยายการรับรู้และผลักดันให้เกิดการสร้าง “เมืองแห่งการเรียนรู้” รวมทั้งเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ที่ทำให้ผู้คนเกิดการเรียนรู้และตื่นตัว และมุ่งหวังให้ “เมืองแห่งการเรียนรู้” เป็นหมุดหมายสำคัญของพื้นที่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จึงได้ประกาศทุนเพื่อสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ภายใต้กรอบการวิจัย “การยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)” ผ่านการสร้างกลไกด้านนโยบายและแผนการเงิน ข้อมูล ความรู้ และความร่วมมือทางสังคมในระดับพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการเมืองที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ เกิดระบบการจ้างงาน ทำให้ประชาชนทุกช่วงวัยในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงการจัดการแก้ไขปัญหาของเมืองในมิติต่าง ๆ ตลอดจนก่อให้เกิดการเติบโตของเมืองอย่างครอบคลุมและยั่งยืน (Inclusive and Sustainable development)

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทย (Thailand Learning City) ตามเป้าหมายและบริบทของแต่ละพื้นที่ ที่นำไปสู่เมืองที่น่าอยู่และชาวนคร สอดคล้องกับแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

2.2 เพื่อสร้างนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (City Learning Ecology) ที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ พัฒนาคุณภาพชีวิต และแก้ไขปัญหาเมือง

2.3 เพื่อพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกหรือเครือข่ายความร่วมมือในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับพื้นที่และระดับเมือง

3. ขอบเขตการดำเนินงาน

ขอบเขตเชิงพื้นที่และประเด็นสอดคล้องกับเป้าหมาย OKR ตามแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ของประเทศ พ.ศ. 2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและ นวัตกรรม แผนงาน P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่และพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทชาติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

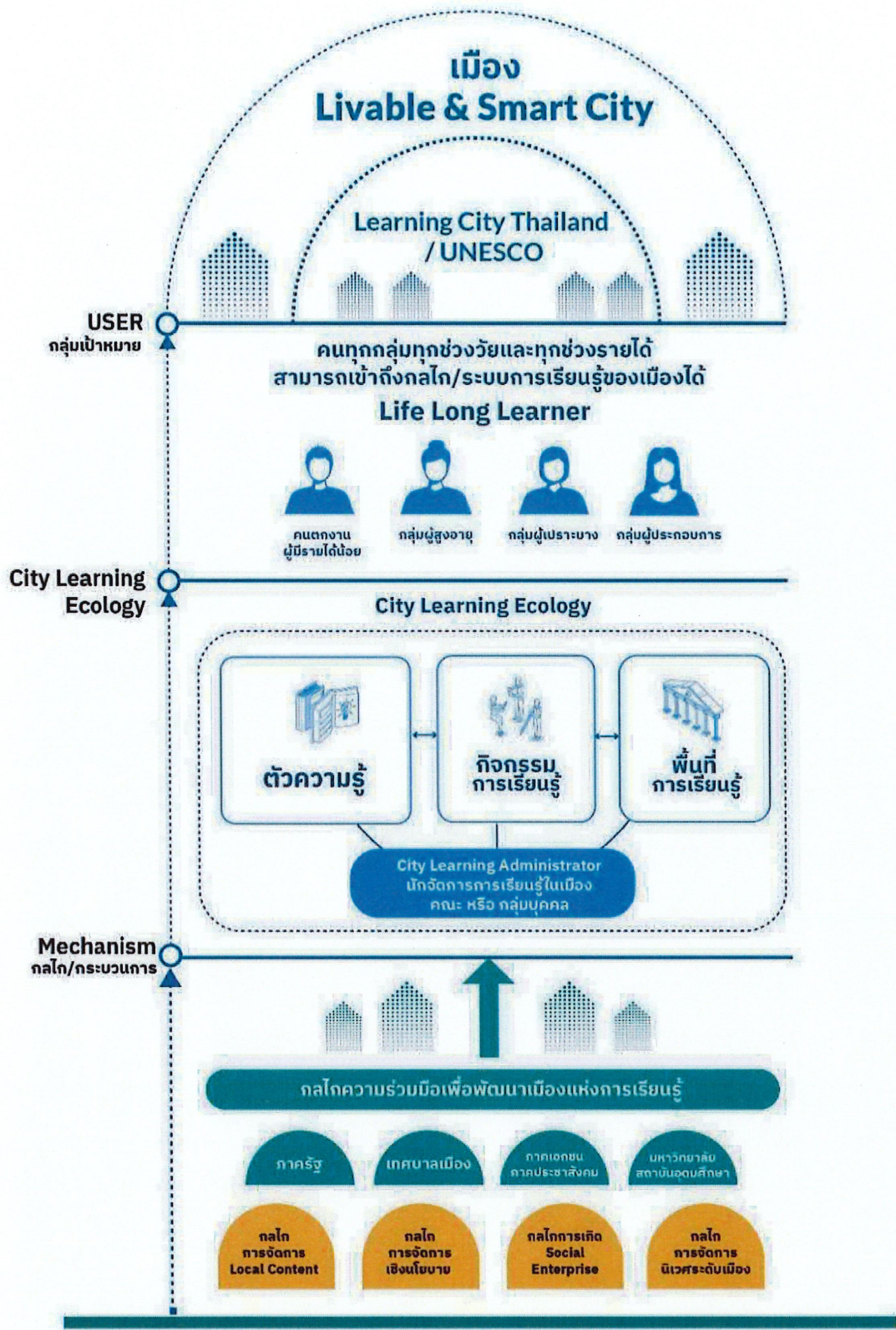
3.1 เป้าหมายของกรอบการวิจัย

O1 P13: พัฒนาเมืองน่าอยู่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น โดยการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ และเมืองชายแดน พร้อมทั้งพื้นที่ทดลองนวัตกรรม เชนนโยบาย (Policy Sandbox) เพื่อกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยใช้ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยเมืองน่าอยู่มุ่งเน้นผลสำเร็จของการพัฒนาตาม 5 มิติ (มิติการพัฒนาคณ มิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง มิติความสงบสุขและความปลอดภัย และมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา) ของเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน

3.2 ตัวชี้วัดของกรอบการวิจัย

KR5 P13: จำนวนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ซึ่งได้รับการพัฒนาและประเมินตามแนวทางปฏิบัติ เกณฑ์และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับแนวทางสากล โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (20 เมือง)

3.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบการวิจัย “การยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)”

จากกรอบการวิจัยจะเห็นได้ว่า เป้าหมายของ “เมืองแห่งการเรียนรู้” ภายใต้การสนับสนุนของหน่วย บพพ. คือ การมีเมืองที่น่าอยู่และชาญฉลาด (Livable & Smart city) ที่ทำให้คนทุกกลุ่มทุกช่วงวัยและทุกช่วงรายได้สามารถเข้าถึงกลไกหรือระบบการเรียนรู้ของเมือง ทำให้ประชาชนเป็นมีทัศนคติและความพร้อมในการเปิดรับและแสวงหาความรู้ในทุกช่วงเวลาของชีวิต (Life Long learner) โดยมีนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (City Learning Ecology) ที่ประกอบด้วย ตัวความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และพื้นที่เรียนรู้ ซึ่งอำนวยความสะดวกหรือบริหารจัดการโดยนักจัดการการเรียนรู้ในเมือง (City Learning Administrator) ทั้งในรูปของคณะหรือกลุ่มบุคคล ด้วยการมีส่วนร่วมและสนับสนุนของกลไกหรือภาคีความร่วมมือในพื้นที่ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน/ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ “เมืองแห่งการเรียนรู้” จึงเป็นเครื่องมือที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเมืองให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งสร้างความยั่งยืนให้กับทุกมิติของชีวิตในเมือง ดังนั้น “การยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)” จึงเป็นการขยายขอบเขตหรือพื้นที่ในการใช้เครื่องมือ “การเรียนรู้” ในการยกระดับการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเมืองให้มีความกว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น จนทำให้เมืองกลายเป็นเมืองที่น่าอยู่และผู้คนมีความชาญฉลาดในการใช้ชีวิตในที่สุด

3.4 โจทย์และเป้าหมายที่สำคัญ

โจทย์	เป้าหมายที่สำคัญ
<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างกลไกความร่วมมือและนิเวศการเรียนรู้ของเมืองเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณค่าและโอกาสต่อผู้คนในเมือง โดยการสร้างอาชีพจากสินค้าและบริการที่สำคัญของเมืองจากฐานทุนในพื้นที่ (Local Content) เพื่อสร้างเศรษฐกิจ หรือการจัดการแก้ไขปัญหาของเมืองในมิติต่าง ๆ ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1) เมืองแห่งการเรียนรู้บนฐานมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Heritage City) 2) เมืองแห่งการเรียนรู้ที่พร้อมรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (Climate Change and Resilient City) 3) เมืองแห่งการเรียนรู้บนฐานสุขภาวะที่ดีสำหรับสังคมผู้สูงอายุ (Ageing Well City) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่สามารถยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทย (Thailand Learning City) ตามเป้าหมายและบริบทของพื้นที่ที่นำไปสู่เมืองที่น่าอยู่และชาญฉลาด และสอดคล้องกับแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ● เกิดนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (City Learning Ecology) สำหรับคนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย สามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาให้กับคนในเมือง ที่ประกอบไปด้วย <ul style="list-style-type: none"> - ตัวความรู้ ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์และศึกษาบริบทพื้นที่ ที่ประกอบด้วย ทุนทางทรัพยากร ทุนทางสังคม ทุนทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำมาออกแบบและสร้างตัวความรู้เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และแก้ไขปัญหาของเมือง - โครงการหรือกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ที่ตอบโจทย์กระบวนการเรียนรู้ ทำให้กลุ่มคนสามารถเข้าถึงโอกาสของการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (Accessible and Affordable) โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย กลุ่มเปราะบาง และกลุ่มผู้สูงอายุหรือเกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ อาทิ หลักสูตรเพื่อการประกอบอาชีพ

โจทย์	เป้าหมายที่สำคัญ
	<p>โดยมีประกาศนียบัตร (Certificate) ที่รองรับกับระบบการศึกษา หรือเก็บหน่วยกิตได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ที่เกิดจากการประชาคมและการออกแบบเมือง เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ของคนในเมือง ที่นำไปสู่รูปแบบการจัดการพื้นที่การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม - นักจัดการการเรียนรู้ในเมือง (City Learning Administrator) หรือคณะบุคคล หรือเครือข่ายหรือสถาบันที่มีส่วนร่วมขับเคลื่อนการเรียนรู้ในเมือง ในรูปแบบต่าง ๆ <ul style="list-style-type: none"> ● เกิดรูปธรรมของการนำองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปสร้างคุณค่าและโอกาสต่อผู้คนในเมือง โดยการสร้างอาชีพจากสินค้าและบริการที่สำคัญของเมืองจากฐานทุนในพื้นที่ (Local Content) เพื่อสร้างเศรษฐกิจหรือการจัดการแก้ไขปัญหาของเมือง ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ (1) เมืองแห่งการเรียนรู้บนฐานมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Heritage City) (2) เมืองแห่งการเรียนรู้ที่พร้อมรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (Climate Change and Resilient City) และ (3) เมืองแห่งการเรียนรู้บนฐานสุขภาวะที่ดีสำหรับสังคมผู้สูงอายุ (Ageing Well City)

* ข้อเสนอชุดโครงการวิจัยที่เสนอขอรับทุนอาจเลือกทำโจทย์ของเมืองในมิติใดมิติหนึ่ง

** โครงการวิจัยที่เคยได้รับทุนวิจัย หากมีความประสงค์จะเสนอขอรับทุนวิจัยและนวัตกรรมต่อเนื่อง ต้องเสนอผลการดำเนินงานจากทุนเดิมและโจทย์ใหม่ที่ยกระดับจากผลงานเดิมให้ชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายและกรอบวิจัยในประกาศทุน

คำอธิบาย

ข้อเสนอโครงการวิจัยต้องทำการทบทวนและวิเคราะห์ 1) การวิเคราะห์บริบท (Context Analysis) และสถานการณ์ (Situation Analysis) ของเมืองเพื่อสะท้อนให้เห็นประเด็น (Issue) หรือวาระ (Agenda) ระดับเมืองที่เป็นเหตุให้ต้องสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ 2) นิเวศการเรียนรู้เดิมของเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และพื้นที่การเรียนรู้ 3) สถานะของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการผลักดันให้เข้ามาเรียนรู้และเกิดผลกระทบต่อการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อออกแบบกระบวนการทำงาน 4) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) และฐานทุนความร่วมมือกับกลไกระดับเมืองที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับเทศบาลเมืองขึ้นไป มหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อออกแบบกรอบแนวคิดที่จะยกระดับความร่วมมือและขับเคลื่อนกลไกการเรียนรู้ระดับพื้นที่ที่นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

3.5 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมืองขึ้นไป หรือพื้นที่ที่มีฐานทุนเดิมจากการขับเคลื่อนงานวิจัยของหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ในปี พ.ศ. 2563-2567 หรือพื้นที่ประเภทอื่นที่มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงานตามเงื่อนไขของการประกาศทุน

4. นิยามศัพท์

เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) หมายถึง เมืองซึ่งมีพื้นที่การเรียนรู้ทางสังคมของผู้คนและสถานที่ที่ผู้คนได้สัมผัสกับวัฒนธรรม การศึกษา เมืองแห่งการเรียนรู้รวบรวมช่องทางในการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะตอบสนองความต้องการและแรงบันดาลใจของประชาชนด้วยทรัพยากรในท้องถิ่น โดยผ่านภาคีเครือข่ายและรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเท่าเทียมทางการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์^{1 2 3} เพื่อพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมืองที่นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ซึ่งจะยกระดับนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (City Learning Ecology) ในที่สุด

นิเวศการเรียนรู้ของเมือง (City Learning Ecology) หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย ที่สามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาให้กับคนในเมือง ประกอบด้วย (1) ตัวความรู้ ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์และศึกษาบริบทพื้นที่ ที่ประกอบด้วย ทุนทางทรัพยากร ทุนทางสังคม ทุนทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำมาออกแบบและสร้างตัวความรู้เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และแก้ไขปัญหาของเมือง (2) กิจกรรมการเรียนรู้ หรือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ อาทิ หลักสูตรเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีประกาศนียบัตร (Certificate) ที่รองรับกับระบบการศึกษาหรือเทียบหน่วยกิตได้ (3) พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ที่เกิดจากการประชาคมและการออกแบบเมือง เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ของคนในเมืองที่นำไปสู่รูปแบบการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และ (4) นักจัดการการเรียนรู้ในเมือง (City Learning Administrator) หรือคณะบุคคล หรือเครือข่าย หรือสถาบันที่มีส่วนร่วมขับเคลื่อนการเรียนรู้ในเมืองในรูปแบบต่าง ๆ

พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) หมายถึง พื้นที่ทางกายภาพ (Physical Space) และพื้นที่ที่ไม่ใช่ทางกายภาพ (Non Physical Space) ที่ถูกวางแผนและออกแบบระดับเมือง โดยการนำข้อมูลความรู้ของกระบวนการท้องถิ่นศึกษามาถ่ายทอดและเพิ่มคุณค่าต่อกระบวนการพัฒนาเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของเมือง อาทิเช่น เช่น เครือข่ายสถานศึกษาของเมือง ถนนแห่งการเรียนรู้ (Learning Street) ตลาดสินค้าท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ (Local Learning Market) พิพิธภัณฑ์มีชีวิต (Living Museum) ห้องสมุดมีชีวิต (Living library) เป็นต้น โดยพื้นที่การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของนิเวศการเรียนรู้

เมืองที่ชาญฉลาด⁴ (Smart City) หมายถึง เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนา เมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอย่างยั่งยืน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะมีมิติการพัฒนาได้หลายด้าน โดยมีมิติที่สำคัญ 7 ด้านคือ 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) 2) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) 3) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living)

¹ Longworth, N. and Davies, W. K. (1996) Lifelong Learning: New Visions, New Implications, New Roles for Industry, Government, Education, and the Community for the 21st Century, Kogan Page, Londons

² Kearns, P, McDonald, R, Candy, P, Knights, S & Papadopoulos, G (1999). VET in the learning age: The challenge of lifelong learning for all, Adelaide: National Centre for Vocational Education and Research.

³ สืบค้นจาก <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities> เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2565.

⁴ สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan> เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2565

- 4) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) 5) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) 6) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) 7) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance))

แนวคิดเมืองน่าอยู่⁵ (Livable City) หมายถึง ระบบเมืองที่เอื้อต่อร่างกาย สังคม จิตใจ และการพัฒนาส่วนบุคคลของผู้อยู่อาศัย รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ในเมืองให้น่ารื่นรมย์และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ นอกจากนี้เมืองจะต้องสามารถสะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่ หลักการสำคัญของเมืองน่าอยู่ ได้แก่ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรี การเข้าถึงได้ ความสนุกสนาน และการมีส่วนร่วม

5. กรอบงบประมาณและระยะเวลา

5.1) การจัดสรรงบประมาณ กรอบงบประมาณการสนับสนุนทุนวิจัย 3,000,000 – 5,000,000 บาท ต่อชุดโครงการวิจัย ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ขอบเขต และลักษณะของข้อเสนอชุดโครงการวิจัยนั้น

5.2) ระยะเวลาดำเนินชุดโครงการวิจัย 1 ปี

6. คุณสมบัติและเงื่อนไขของผู้เสนอขอรับทุน

6.1) ผู้มีสิทธิ์เสนอขอรับทุน คือ นักวิจัยภายใต้ต้นสังกัดที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล อาทิ สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม วิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม ที่มีสถานที่ตั้ง/พื้นที่บริการ/ที่พำนักอยู่ในพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานวิจัย หากเป็นสถาบัน/หน่วยงานภายนอกพื้นที่เป้าหมาย ต้องมีการมีส่วนร่วมและมีความร่วมมือกับสถาบัน/หน่วยงานวิชาการในพื้นที่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเท่านั้น

6.2) ผู้ที่สนใจเสนอขอรับทุนต้องมีเอกสารยืนยันความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมืองขึ้นไป หรือหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการสร้างการเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่ที่สอดคล้องกับโจทย์วิจัย

6.3) หน่วยงานต้นสังกัด (สถาบัน/หน่วยงาน/มหาวิทยาลัย) ของหัวหน้าโครงการ จะต้องมีการบริหารจัดการงานวิจัย และที่ตั้งหรือพื้นที่บริการอยู่ในจังหวัดเป้าหมายที่จะดำเนินงานวิจัย หากเป็นสถาบัน/หน่วยงาน/มหาวิทยาลัยภายนอกพื้นที่เป้าหมาย ต้องมีความร่วมมือกับสถาบัน/หน่วยงาน/มหาวิทยาลัยในพื้นที่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเท่านั้น (พร้อมแนบไฟล์เอกสารความร่วมมือ)

6.4) นักวิจัยภายใต้ต้นสังกัดที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล อาทิ สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม วิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม สามารถยื่นเสนอขอเสนอชุดโครงการวิจัยได้เพียง 1 ชุดโครงการวิจัย

6.5) ประสิทธิภาพ ศักยภาพ ทุนการทำงานวิจัยเดิมที่สามารถนำมาต่อยอดการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ (ขอให้ระบุรายละเอียดในความเป็นมาของโครงการวิจัย/ประวัตินักวิจัย)

6.6) กรณีผู้ยื่นขอรับการสนับสนุนเป็นภาคเอกชนและภาคประชาสังคมจะต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนทุนวิจัย และนวัตกรรมแก่ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ พ.ศ. 2563

ทั้งนี้ ขอสงวนสิทธิ์ไม่รับพิจารณาสนับสนุนทุนวิจัย สำหรับโครงการที่ได้รับทุนภายใต้กรอบการวิจัย “การยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)” ประจำปีงบประมาณ 2566 และประจำปีงบประมาณ 2567 ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ

อนึ่ง หน่วย บพท. ขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกนักวิจัยเข้ารับการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมในโจทย์วิจัย ซึ่งเป็นไปตามประกาศหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่ 8/2565 เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาบุคคลเข้ารับการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่รูปแบบทาบตาม (Commissioning)

⁵ citiesPLUS, (2003) อ้างถึงใน Vanessa Timmer and Nola-Kate Seymoar, 2006.

7. แนวทางการจัดการ

เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด หน่วย บพท. จึงวางการบริหารจัดการทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ ดังนี้

7.1) หน่วย บพท. ได้เปิดรับข้อเสนอชุดโครงการวิจัยโดยประกาศให้รับทราบโดยทั่วถึงกัน โดยมีรายละเอียดที่ครบถ้วนและมีช่วงเวลาให้กับ สถาบัน/หน่วยงาน/นักวิจัย/นักวิชาการอิสระ ที่สนใจได้พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย/ชุดโครงการวิจัยตามสมควร

7.2) เมื่อได้รับข้อเสนอชุดโครงการวิจัยแล้ว หน่วย บพท. จะได้จัดให้มีกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลง ข้อเสนอชุดโครงการวิจัย โดยคณะกรรมการพิจารณา ติดตามและประเมินผลประจำแผนงาน

7.3) หน่วย บพท. จะเชิญนักวิจัยภายใต้ต้นสังกัดที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล อาทิ สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม วิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม ที่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นนำเสนอรายละเอียดชุดโครงการวิจัย โดยหน่วย บพท. จะจัดเวทีพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการวิจัย แบบ Dialogue Forum ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนได้เสียสำคัญ (Stakeholder) และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (User) เพื่อพิจารณาชุดโครงการวิจัยโดยละเอียดแล้วสรุปภาพรวมเพื่อแจ้งผลการพิจารณาต่อคณะผู้วิจัยเพื่อปรับข้อเสนอชุดโครงการวิจัยและจัดทำสัญญาบริหารทุนวิจัยและนวัตกรรมต่อไป

8. เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการวิจัย

การพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการวิจัยมี 2 ขั้นตอน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

8.1) เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการวิจัยเบื้องต้น

- 1) ข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เป็นโครงการเดี่ยวหรือชุดโครงการวิจัย และเป็นไปตามเงื่อนไขของประกาศทุนที่ระบุไว้ กรณีเป็นชุดโครงการ 1 ชุดโครงการ ประกอบด้วย 2 โครงการย่อยขึ้นไป
- 2) มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนสอดคล้องตามแนวทางการประกาศทุน
- 3) สถาบัน/หน่วยงาน/มหาวิทยาลัย/นักวิจัย และผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ และประสบการณ์บริหารจัดการงานวิจัย การดำเนินงานวิจัยและคาดว่าจะสามารถปฏิบัติงานและควบคุมการวิจัยได้ตลอดการรับทุนภายในระยะเวลาที่กำหนด
- 4) มีทุนการทำงานเดิมในการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม พื้นที่และชุมชนท้องถิ่น และ/หรือนโยบายในการขับเคลื่อนการทำงานในลักษณะนี้
- 5) มีเอกสารยืนยันความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมืองขึ้นไป
- 6) เมืองที่มีความพร้อมที่ขับเคลื่อนตามแนวทางของเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

8.2) เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการวิจัยโดยละเอียด

1) การพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยละเอียด หน่วย บพท. จะจัดเวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย แบบ Dialogue Forum ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expert Content) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ (Stakeholder) และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (User) เพื่อพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย ได้แก่ เป้าหมายและตัวชี้วัดที่วัดการเปลี่ยนแปลงได้จริง ประเด็นโจทย์การวิจัยและเนื้อหาโครงการวิจัย กระบวนการและการออกแบบการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ การเชื่อมโยงระหว่างโครงการย่อยในชุดโครงการเพื่อตอบโจทย์ เป้าหมายใหญ่ กระบวนการและกลไกความร่วมมือในพื้นที่เป้าหมาย ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้บริหารโครงการ ความชัดเจนของผลผลิต (Output) และความคุ้มค่าของการลงทุนวิจัย (Value of Money) รวมถึงโอกาสประสบความสำเร็จของโครงการ

2) กรณีโครงการที่มีการแสดงถึงความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคีผู้ใช้งานในระดับพื้นที่ โดยมีความร่วมมือในรูปแบบของงบประมาณสมทบหรือการสนับสนุนอื่นๆ จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

9. การส่งข้อเสนอโครงการวิจัย/ชุดโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Full Proposal)

- 9.1) ประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัยฯ วันที่ 18 ธันวาคม 2567 ผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ National Research and Innovation Information System (NRIIS) เว็บไซต์ <https://nriis.go.th/> และหน้าเว็บไซต์หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เว็บไซต์ <https://pmua.or.th/>
- 9.2) สถาบัน/หน่วยงาน/นักวิจัย ที่สนใจสามารถ Download แบบฟอร์มข้อเสนอชุดโครงการวิจัยได้ที่ <https://nriis.go.th/> และ <https://pmua.or.th/>
- 9.3) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จัดกิจกรรมชี้แจงเป้าหมายของกรอบการวิจัย “การยกระดับและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)” และตอบข้อซักถามแก่ผู้สนใจ ในวันที่ 27 ธันวาคม 2567 เวลา 10.00 น. โดยท่านสามารถติดตามข่าวสารได้ที่ <https://www.facebook.com/PMUA.THAI>
- 9.4) ขอให้ผู้เสนอโครงการวิจัยยื่นข้อเสนอชุดโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ผ่านระบบ NRIIS โดยแนบ File Word และ PDF ตามแบบฟอร์มของหน่วย บพท. ภายในวันที่ 20 มกราคม 2568 ก่อนเวลา 12.00 น.
- 9.5) สถาบันต้นสังกัดหัวหน้าโครงการวิจัยทำการรับรองข้อเสนอชุดโครงการวิจัยผ่านระบบ NRIIS ภายในวันที่ 20 มกราคม 2568 ก่อนเวลา 18.00 น.
- 9.6) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ขอสงวนสิทธิ์ในการรับพิจารณาเฉพาะเอกสารต้นฉบับที่มีรายละเอียดครบถ้วนตามเงื่อนไข และสถาบันต้นสังกัดหัวหน้าโครงการวิจัยทำการรับรองข้อเสนอโครงการวิจัยในเวลาที่กำหนดตามข้อ 9.5 หากพ้นกำหนดจะถือว่าเป็นโมฆะ

10. การแจ้งผลการพิจารณา

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ จะแจ้งผลการพิจารณาเบื้องต้นให้ผู้ที่ยื่นข้อเสนอชุดโครงการวิจัยทราบ ทางเว็บไซต์ที่ <https://nriis.go.th/> และ <https://pmua.or.th/> ภายในเดือน กุมภาพันธ์ 2568

ทั้งนี้ สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ นางสาวสุทธิดา มณีกุล หมายเลขโทรศัพท์ 02-109-5432 ต่อ 815 ในวันและเวลาปฏิบัติงาน หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ suttida.man@nxpo.or.th

อนึ่ง ผู้เสนอขอรับทุนได้รับทราบและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว และผลการพิจารณารับทุนวิจัยหน่วย บพท. ถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2567

(ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่